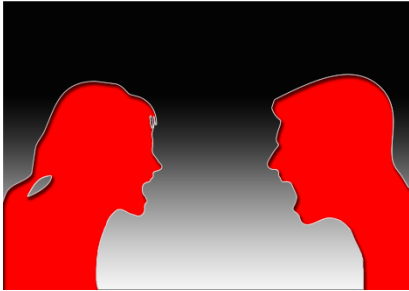

Andragologie

De kunst van het begrijpen – omgaan met polarisatie en met massawanen

Vijf filosofische colleges van Hans Achterhuis en Nico Koning
en oefeningen mmv Paul Oomen
maart - april - mei 2023

Waarom moeten we ons verdiepen in ideeën die ons dwaas voorkomen?

Er zijn 2 goede redenen voor pogingen om die denkwerelden toch te begrijpen:

1. Soms blijken die ideeën bij nader inzien zo gek nog niet, ook niet als ze onjuist zijn.
2. Soms zijn die ideeën niet alleen maar gek, maar ook gevaarlijk. Die moeten we niet negeren, dat kan ons opbreken.

Als we echt vorderingen maken met die pogingen tot begrijpen, kan de bal dan ook twee kanten op rollen: we kunnen meer **grip** krijgen op de 'gekte' of er meer **begrip** voor krijgen. Dat is een cruciaal verschil. Bij meer grip gaat het om handvatten voor een effectievere bestrijding van wat verwerpelijk is, bij meer begrip gaat het om meer empathie en bereidheid tot tegemoetkomingen.

Hoe reageert u op publieke 'gekte'?

- Hebt u in uw eigen omgeving te maken met dwaze ideeën?
- Hoe valt daar mee om te gaan?
- Kunnen veranderkundigen onze reacties op een hoger niveau brengen?

In deze nieuwe filosofische collegereeks wordt u dus gevraagd mee te denken over dingen die we geneigd zijn te negeren en vaak liever niet te lang bij stil staan.

Werkwijze

We doen pogingen om ideeën in kaart te brengen die ons dwaas en/of verwerpelijk voorkomen. Die gaan we enerzijds in de colleges theoretisch duiden en anderzijds pogen we die hanteerbaar te maken aan de hand van praktijkervaringen van deelnemers. Die praktijkervaringen worden dan in enkele varianten van socratische gespreksvormen onder een vergrootglas gelegd. Het worden praktische oefeningen in het omgaan met polarisatie en met massawanen.

Programma

Democratie in gevaar?

Democratie lijkt minder vanzelfsprekend te worden. Zelfs Francis Fukuyama, die na de val van de Berlijnse Muur de definitieve doorbraak van democratische rechtsstaten proclameerde, uitte recent zijn twijfels over de houdbaarheid van de democratie.

Er lijken in hoofdzaak twee soorten bedreigingen:

1. Van binnenuit – de vreedzame gevechten tussen politieke partijen en bewegingen escaleren dusdanig dat de democratische spelregels steeds vaker worden opgeofferd aan de strijddoelen.
2. Van buitenaf – een verlies aan vertrouwen in democratie, rechtsstaat en wetenschap maakt mensen ontvankelijk voor massawanen en ‘sterke mannen’.

Kunnen die krachten zo sterk worden dat de democratie zichzelf afschaft zoals in 1933?

Bijdragen aan beter begrijpen

Kort voor, tijdens en na de Tweede Wereldoorlog hebben een aantal denkers die zelf moesten vluchten voor de nazi's geprobeerd te begrijpen wat er misging, b.v. Hannah Arendt, Erich Fromm en natuurlijk Adorno & Horkheimer. Hun theorieën namen later een hoge vlucht, met name bij de opkomst van anti-autoritaire bewegingen in de jaren '60 en '70. Vandaag lijken ze op een andere manier een nieuwe relevantie te krijgen.

We proberen in dit programma opnieuw te luisteren naar die oude pogingen tot begrijpen.

Daarnaast gebruiken we nieuwe theorieën die zijn geënt op recente bedreigingen van de democratie, o.a. van Arlie Hochschild (die het Trumpisme van binnenuit bestudeerde) en Gideon Rachman (die wereldwijd de overeenkomsten laat zien tussen allerlei 'sterke mannen' van vandaag).

We proberen ook de verschillen met de situatie van b.v. de jaren dertig te zien via het begrijpen van de nieuwe ongelijkheden en gebruiken daarbij o.a. de meritocratie-kritiek van Michael Sandel en recente studies over 'Afgehaakt Nederland'.

Deze collegereeks

Als basisliteratuur voor dit programma gebruiken we delen uit het nieuwe boek van Hans Achterhuis *Ik wil begrijpen* en uit het boek *De waarde van woede* van Nico Koning. We lezen en bespreken er in vier colleges enkele hoofdstukken en fragmenten uit. Daarnaast worden aanvullende teksten verstrekt.

Uit *Ik wil begrijpen* kiezen we passages over Hannah Arendts pogingen de motieven van nazi's te begrijpen en ook over de achtergronden van autoritarisme en imperialisme. Uit *De waarde van woede* kiezen we passages over de bouwstenen (en zwakke plekken) van rechtsstaten en over motieven onder reactionaire en escapistische dwaalwegen.

We doen ook praktische oefeningen in het reageren op die dwaalwegen met enkele varianten van socratische gespreksvormen, i.h.b. een 'deugdreflectie' en een 'aristotelische oefening'.

Voor de vijfde bijeenkomst vragen we de deelnemers om een (overigens vrijwillige) bijdrage te leveren in de vorm van een presentatie. Bovendien kan ieder bij elk college materiaal uit de actualiteit inbrengen, waaraan we de theoretische exercities kunnen toetsen.

Overzicht colleges 2023

De collegereeks heeft vijf maandagavondbijeenkomsten

6 maart	Het begrijpen van andersdenkenden	Tussen begrip en bestrijding
20 maart	Massawanen	De verleidingen van massabewegingen
3 april	Polarisatie	De kunst van het vreedzaam vechten en de kunst van het afstemmen
24 april	De autoritaire persoonlijkheid	De vraag naar sterke mannen
22 mei	Presentaties van deelnemers	

Docenten

Hans Achterhuis (1942) is emeritus hoogleraar wijsbegeerte aan de Universiteit Twente. Hij is vooral bekend als sociaal filosoof die zich laat horen in maatschappelijke discussies, met als centrale thema's welzijnswerk, utopie, technologie en geweld. Hij heeft tal van invloedrijke boeken geschreven, waaronder ook samen met Nico Koning *De kunst van het vreedzaam vechten*. Van 2011-2013 was hij (de eerste) Denker des Vaderlands. Zie www.hansachterhuis.nl

Nico Koning (1950) is andragoloog. Hij doceerde filosofie en ethiek aan de Hogeschool van Amsterdam bij de opleiding Maatschappelijk Werk en Dienstverlening. Daar gaf hij ook trainingen in het leiden van socratische gesprekken. Hij levert bijdragen aan het publieke debat op het gebied van sociale vraagstukken. Zie www.nkoning.nl

Paul Oomen (1958) is andragoloog. Hij combineert interim-management met communicatie- en managementtraining. Hij leidt vaak socratische gesprekken. Hij was tot voor kort interim-voorzitter van de Kring Andragologie. Zie <https://bureaupauloomen.nl/>

Certificaat

Het bestuur van de Kring Andragologie reikt een certificaat uit aan de deelnemers die de volledige reeks hebben gevolgd, als een teken van andragologische kwaliteit.

Praktische zaken

Data: maandag 6 en 20 maart, 3 en 24 april, 22 mei 2023

Tijden alle colleges: 18.00 - 21.00 uur

Locatie: UvA-REC, Nieuwe Achtergracht 166, 1018 WV Amsterdam, Lokaal nader te bepalen

Prijs voor de gehele reeks: € 225,-

Voor leden van de Amsterdamse Universiteits Vereniging en de Kring Andragologie € 200,-
Studenten studieverenigingen speciale prijs (enkele plaatsen).

In verband met het beperkt aantal beschikbare plaatsen is snel aanmelden wenselijk.

Inschrijven

Inschrijven kan door invulling van het inschrijfformulier via de website Kring Andragologie met de link www.andragologie.org of via de Kring-pagina van Universiteit van de Amsterdam [Hier](#).

Betaling uitsluitend vooraf (minimaal 2 weken voor aanvang) op rekeningnummer NL 47 INGB 0005 683 762 van Kring Andragologie o.v.v. 'Begrijpen 2023' en uw naam.

U bent pas na ontvangst van uw betaling definitief ingeschreven voor de collegereeks. Mocht u onverhoopt verhinderd zijn dan kunt u uw betaling tot 14 dagen voor de start terugontvangen. Daarna is restitutie niet mogelijk. U kunt wel een vervanger sturen, ook indien u een enkele keer verhinderd bent.

Organisatie

Deze collegereeks wordt georganiseerd door de Kring Andragologie UvA

Secretariaat – mailadres: andragologie@uva.nl

Postadres: Kring Andragologie UvA

postbus 94325

1090 GH Amsterdam

Bezoekadres op internet

www.andragologie.org

<https://alumni.uva.nl/blijf-betrokken/kringen/andragologie/agenda-kring-andragologie.html>

AMSTERDAMSE UNIVERSITEITS-VERENIGING

